

Häckande tärnor i Skåne 2008

Tyvärr var ljusglimtarerna få för de skånska tärnhäckningarna under 2008. Ett kraftfullt undantag utgjorde dock de kentska tärnorna som slog till med 150 par vid Tosteberga, det högst noterade antalet under den period vi följt tärnorna. Skräntärnor och småtärnor gick tyvärr åt andra hållet. Skräntärnan är numera enbart solitärhäckare med 4 par i nordost. Småtärnorna uppvisar en mycket kraftig tillbakagång, särskilt i sydväst. Antalet svarttärnor är nu nere i nästan halva antalet jämfört med slutet på 1990-talet.

NILS WALDEMARSSON

1991 började SkOF följa tärnornas häckningar i Skåne. Detta är den årliga redovisningen som sen dess tagits fram. Som vanligt är samtliga arter, utom fisktärnorna och tyvärr även i viss mån småtärnan under 2008, rapporterade på sådant vis att en heltäckande bild erhålls. När sammanställningen av atlasinventeringen är framtagen bör vi dock under det kommande året få en ganska bra bild även av fisktärnornas förekomst. Som vanligt har under 2008 rapportsystemet Svalan använts vid framtagning av underlaget. Detta är sen kompletterat med telefonsamtal, e-post och Falsterbo Fågelstations inventerings- och övervakningsrapport från Vellinge kommun. Nedan följer en redovisning områdesvis för häckningarna under 2008. Siffrorna inom parentes anger i förekommande fall antalet häckande par under 2007.

Nordvästskåne

Hallands Väderö: Fisktärna minst 10 par (15 par). Inga tärnor häckade på den norra delen av ön. Liksom tidigare är mårddpredationen för hård. Däremot häckade fisktärnorna i en skrattmåskoloni på ett skär utanför södra delen av ön. Antalet par var dock svårbedömt liksom resultatet. Skrattmåsko-

lonin utsattes även den för stark predation. Här handlade det dock om havstrut. Liksom tidigare år visade enstaka par av kentska tärnor intresse för skrattmåskolonin. Men någon reell häckning skedde inte.

Sandön: Fisktärna 12 par (8 par). Rapporterade från lämplig biotop. Okänt resultat. Dock sågs räv på ön vilket kan innebära att häckningarna spolierades.

Rönnen: Småtärna 7-8 par (5 par). Uppgifterna tyder på att dessa gick till häckning. Dock blev troligen endast 2 kullar flygga men dessa omfattade hela 6 ungar. Fisktärna 2 par med ungar sågs i början av juli.

Solsidan, Torekov: Fisktärna 1 par. Rapporterat från lämplig biotop. Okänt resultat.

Gröthögarna: Fisktärna 1 par. Pulli/nyligen flygga rapporterade.

Höganäs: Fisktärna 2 par. Nygammal lokal inom industriområde som är svårinventerad är rapporterad med två par som transporterar föda till häckning på industritak. Det känns troligt att häckning även skett under de år när rapporter från området saknas.

Det finns uppgifter från flera andra lokaler,

bl.a. Vasaltshed, Torekovs rev och Gröthögarna om småtärnepar i lämpliga biotoper. Det är dock inte möjligt att avgöra hur långt dessa kom i sina eventuella häckningsbestyr.

Lundåkrabukten

Saxåns mynning: Fisktärna 2 par. Minst ett av paren ruvade.

Löddesnäs: Fisktärna minst 1 par. Pulli/nyligen flygga ungar sågs under juli.

Lomma södra: Småtärna 1 par. Paret observerades i lämplig biotop med bl.a. parning varför det verkar troligt att häckning skedde.

Utöver ovanstående finns rapporter om småtärnor i lämpliga biotoper vid Barsebäcks hamn och Bjärred.

Malmöområdet

Malmö hamnar: Som rapportören, Kenneth Bengtsson, konstaterade i sin rapport så är vi efter ett bra år 2007 tillbaka till verkligheten under 2008. Norra hamnen som idag är det enda området där tärnorna häckar är under stark omvandling. Fisktärnorna lämnade i stor omfattning området och beståndet var mindre än en fjärdedel av 2007 års antal häckande par, dessutom med minimalt antal ungar. Förutom markexploateringen drabbades området av försommartorkan och rävpredation. Ingen av de tidigare lokalerna som Terminalgatan och Västra hamnen medger någon tärnhäckning. Tyvärr känns framtidsutsikterna för området mycket dystra.

Nedanstående uppgifter gäller då den kvarvarnade populationen i **Norra hamnen**.

Fisktärna 8 par (39 par). Endast 8 par gick

att identifiera. Endast 1-2 stora ungar noterades.

Silvertärna 13 par (15 par). Detta är den enda arten som något så när höll numerären. Dock havererade de flesta med sin häckning i ett tidigt skede och enbart ett fåtal, högst 5 ungar, kom på vingarna.

Småtärna 12 par (18 par). Tio av dessa häckade på en stor ruderatytta. Dessa fick fram en del ungar medan de två andra paren som häckade tillsammans med silvertärnor och skärfläckor misslyckades i ett tidigt skede. Huvudkolonins struktur gör det omöjligt för rapportören att hålla full koll. Men antalet ungar ligger mellan 5 och 10.

Toarpsdammen: Fisktärna 1 par (1 par). Ruvande fågel sågs på lokalen. Resultatet är dock okänt. Därutöver sågs ett par i lämplig biotop vid närbelägna Björkelundadammen varför ytterligare ett par i området inte kan uteslutas.

Stenören Bunkeflo: Småtärna 1 par. Detta par är angivet i lämplig biotop vid flera tillfällen. Hur det gick vid en eventuell häckning är inte känt.

Vellinge kommun

Från Falsterbo Fågelstations inventeringsrapport noterar vi följande:

Skräntärna 0 par (2 par) Tyvärr häckade inte skräntärnan under 2008.

Silvertärna 101 par (94 par) Antalet häckande par översteg medelvärdet, 90 par, för de genomförda inventeringarna sen 1997. Häckningsresultatet var dock tämligen klen.

Småtärna 32 par (51 par) Detta är tyvärr det lägsta antalet sen 1998.

Anledningen till den kraftiga minskningen för småtärna och de klena häckningsframgångarna får till viss del tillskrivas det extrema lågvattnet under vår och försommar. Detta gjorde att t.ex. rävar lätt nådde normalt otillgängliga häckningsholmar. Omläggningar skedde varför en del ungar blev flygga åtminstone på vissa lokaler. Fullständig uppföljning saknas dock. Fördelat över detaljlokaler såg det ut enligt följande:

Fredshög: Småtärna 1 par (1 par)

Ängsnäset: Silvertärna 2 par, småtärna 1 par (2 par)

Måkläppen: Silvertärna 8 par (5 par), småtärna 12 par (9 par)

Norra Flommen: Småtärna 3 par (6 par)

Skanörs revlar: Småtärna 6 par (2 par)

Inre Höllviken: Silvertärna 3 par, småtärna 1 par

Lilla Hammars näs (Näsholmarna): Silvertärna 53 par (71 par), småtärna 7 par (23 par)

Vellinge ängar: Småtärna 1 par (1 par)

Eskilstorps holmar: Silvertärna 35 par (17)

Som synes utgör fortfarande Näsholmarna den viktigaste häckningslokalen för silvertärnan, även om antalet minskat betydligt sen föregående år. Omfördelning till Eskilstorps holmar har skett där huvudön koloniserades av silvertärnorna. Årets dystra resultat för småtärnorna illustreras av den kraftiga nedgången på Näsholmarna. Som vanligt får jag tacka Falsterbo Fågelstation för den omfattande inventeringsrapporten som utgör underlag för ovanstående lilla sammanfattning.

Arriesjön: Fisktärna 3 par. Dessa är enbart rapporterade i lämplig biotop. Några rapporter om ev. häckningsresultat finns inte.

Fisktärna. foto ireneusz chojnacki

Trelleborgs kommun

Stavstens udde: Småtarerna 1 par. Häckningskriteriet som är angett är parning. Inget i övrigt om resultatet. Lokalen är tyvärr mycket störd av det rörliga friluftslivet.

Ysle mosse, Hammarlöv: Fisktärna 1 par (1 par). Par i lämplig häckningsbiotop. Okänt resultat.

Sillesjö dammar: Fisktärna 1 par (1 par). En unge är sedd.

I övrigt finns inga rapporter med häckningskriterier från Trelleborgs kommun.

Eslöv och Lund

Örtofta sockerbruksdammar: Fisktärna 1 par. Är rapporterade i lämplig häckningslokal. Det finns inga rapporter med högre häckningskriterier.

Gårdstånga våtmark: Fisktärna 4 par (5 par). Är förmodligen noterade i samband

med färd på motorvägen. Svår lokal att få exakta informationer om.

Flyinge kungsgård: Fisktärna 1 par (1 par). 3 ungar är observerade på lokalen.

Klosterviken: Fisktärna 1 par. Häckade på plattform och fick ut 3 ungar. Svarttärna 4 par. Här blev endast en unge flygg.

Krankesjön: Fisktärna 20 par (12-13 par). Detta är en markant uppgång i förhållande till de senaste åren. Dessutom fick de ut minst 20 ungar. Svarttärna 17-18 par (10-12 par). Dessa fick ut 12 till 13 ungar vilket är ett bättre resultat än 2007. Däremot finns inga rapporter från Börtinge våtmark där svarttärnor häckade föregående år.

Det finns också rapporter om fisktärnor från Skatteberga ängar och Björkesåkrasjön men här kan det inte utslutas att dessa fåglar häckat på annan plats.

Sydostskåne

Torsjön: Fisktärna 12 par (6 par). Dessa ruvade i skratmåskolonin. 8 ungar kom på vingarna.

Tyvärr finns i övrigt enbart negativa uppgifter från dessa delar av landskapet.

Mellanskåne

Västra Ringsjön: Fisktärna minst 2 par. Här sågs också flygga ungar som vanligt under senare delen av högsommaren. Det är högst troligt att dessa kommer från närområdet.

Gäddängen, Fulltofta: Fisktärna 1 par. Är noterade med lämplig häckningsbiotop.

Norra Skåne

Ett under 2008 accelererande arbete med atlasinventeringen i Göingebygden har gjort att ytterligare lokaler, utöver tidigare, med fisktärnor har rapporterats.

Filesjön: Fisktärna 1 par. Par i lämplig häckningsbiotop.

Finjasjön: Fisktärna 1 par. Par i lämplig häckningsbiotop.

Östra sjö, Bjärnum: Fisktärna 1 par. Med föda åt ungar.

Humlesjö: Fisktärna 1 par (1 par). Permanent revir rapporterat.

Skeingesjön: Fisktärna 2-3 par. Ruvande fåglar.

Vittsjön: Fisktärna 1 par. Med föda åt ungar.

Lehultasjön, Vittsjö: Fisktärna 1 par. Upprörda och varnande fåglar.

Bodarpa sjö: Fisktärna 1 par. Par i lämplig häckningsbiotop.

Gustavsborgsområdet (Perstorps dammar): Fisktärna 12 par (9 par). Här såg allt väl ut när tärnorna slog till och ruvade på en ny ö utan vegetation. Förmodligen hann en del bo kläckas men efter mitten av juni var alla tärnorna helt oförklarligt borta.

Värsjön: Fisktärna cirka 5 par (5 par). Minst 3 ungar har setts.

Köphultasjön: Fisktärna 1 par. Par i lämplig häckningsbiotop.

Store sjö: Fisktärna 1 par (1 par). Par i lämplig häckningsbiotop.

Nordöstra Skåne

Kusten Åhus-Edenryd: Området belyses här sammanfattande.

Skräntärna 4 par (4 par). Dessa blev under 2008 solitärhäckare. I den gamla kolonin på Trueskär häckade enbart ett par som misslyckades. Två par häckade på två olika holmar i ögruppen Gruarna utanför Edenryd. Här ringmärktes 5 ungar. Av dessa blev minst 3 flygga. Det fjärde paret häckade på en holme utanför Tosteberga ängar. Dessa misslyckades, förmodligen beroende på att nötkreatur gick ut på holmen under extremt lågvatten.

Kentsk tärna 150 par (60 par). Här hände det positiva saker bland skrattnåsar på Bodaskäret. Förutom rekordmånga par kläcktes många ungar fram, totalt 219 ungar blev ringmärkta. Visserligen hittades som vanligt en del döda ungar i kolonin men sammanfattningsvis gick det bra.

Fisktärna 19 par (25 par). 15 par av dessa utnyttjade en liten holme på Gruarna som uppstått på grund av det långvariga lågvattenet. Förmodligen fick dessa ut sina ungar. De tre paren som häckade på Terraholmen misslyckades. Orsaken var kreatur som trampade sönder bona.

Silvertärna 14 par (14-15 par). Arten är fortfarande stabil i området men en del häckningsplatser har övergetts till förmån för nya. 5 par häckade på samma plats som fisktärnorna på Gruarna. 8 par häckade på Terraholmen. Möjligen klarade sig silvertärnorna lite bättre här från de botrampande korna än övriga arter. Silvertärnorna lägger gärna sitt bo intill en sten som kan utgöra ett visst skydd.

Småtärna minst 12 par (13 par). Minst 10 par häckade på Terraholmen, tyvärr måste man tillägga. Småtärnan drabbas förmodligen värst av de trampande korna av de tre tärnarternas som häckar här. Allt blev spolie-

rat för småtärnornas del. Däremot lyckades det par som häckade utanför Fårabäck på en blottlagd sandrevel få två ungar flygga.

delen av sjön. Som vanligt häckade fisktärnor med 3 par (2 par) och småtärna med 2 par (2 par) på Iföverkens industriområde i Bromölla. Häckningsutfallet är dock okänt.

SLUTSATSER

Skräntärna

Efter att ha häckat på Eskilstorps holmar åtta år i rad uteblev skräntärnorna här som häckfågel. I nordost övergick arten till att bli solitärhäckare för första gången sen etableringen. Den gamla kärnkolonin på Trueskär höll endast ett par som trots omläggning inte lyckades få fram någon

avkomma. Bättre gick det då för de östliga paren på varsin holme på ögruppen Gruarna utanför Edenryd. Totalt blev här 5 ungar ringmärkta varav åtminstone 3 kunde lämna häckningsområdet på vingarna. Även om den skånska populationen under de senaste åren varit begränsad, känns det mycket betänkligt att det ena häckningsområdet stod tomt och att arten har övergått till att bli solitärhäckare i det andra under 2008. För den som vill fördjupa sig mer kring skräntärnorna i Skåne rekommenderas Patrik Olofssons artikel i Anser nr 4/2008 – Skräntärnan i Skåne – historik och häckningsresultat 2008.

Kentsk tärna

150 par häckande kentska tärnor i den enda skånska kolonin på Bodaskäret i inloppet till Tosteberga hamn innebär det högsta an-

Småtärna. foto ireneusz chojnacki

Rapporter finns också från Äspet. Troligen skedde ingen häckning här utan det handlar om nyligen flygga ungar som placeras här av föräldrafågeln.

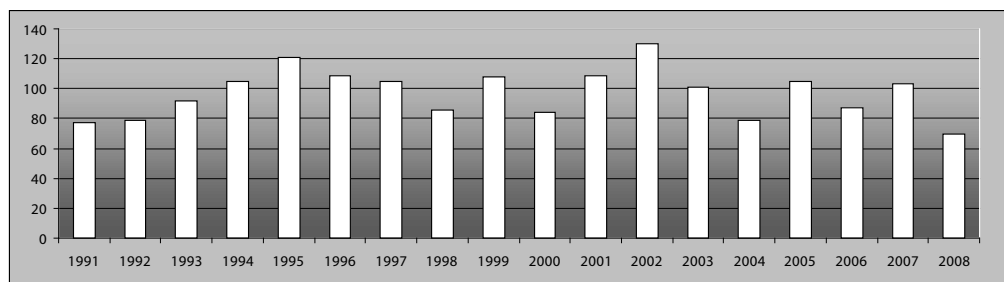
Gummastorpsjön: Fisktärna 1 par. Par i lämplig häckningsbiotop.

Hammarsjön: Svarttärna 15 par (21-22 par). Här blev 10 ungar flygga. Antalet häckande par är lågt men resultatet är klart bättre än föregående år då häckningarna dränktes.

Råbelövssjön: Fisktärna 1 par. Är noterade som permanent revir.

Oppmannasjön: Fisktärna 1 par (2 par). Enbart ett par som observerades i samband med bobsök.

Ivösjön: Fisktärna 5 par (2 par), småtärna 2 par (2 par). Ett av paren fanns vid Enön och ett par kläckte ut 3 ungar i den nordöstra

Figur 1. Antalet häckande par silvertärna i Skåne 1991-2008.

talet i modern tid. Dessutom ringmärktes 219 ungar, vilket också är ett rekord. Fortsättningen hänger dock liksom tidigare på att skrattmåskolonin blir kvar i området då arten i princip är helt beroende av måsarnas skydd. Kentska tärnor med nyligen flygga ungar rapporteras från andra lokaler. Men med all säkerhet handlar det om fåglar som kommer från befintlig koloni, såväl vår egen skånska som sådana utanför landskapet. Men det finns alltid anledning att vara observant om skrattmåsar slår till och häckar på nya kustnära lokaler.

Fisktärna

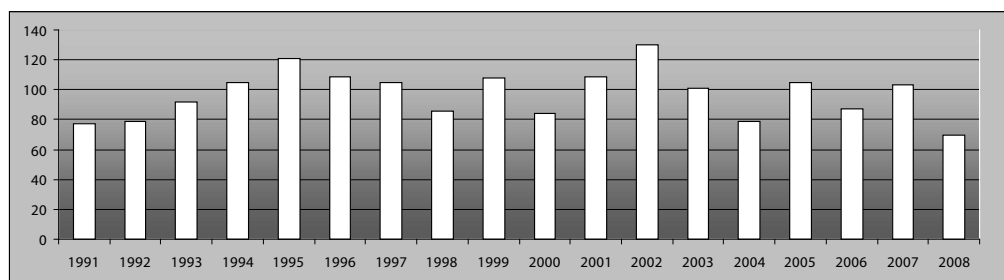
Drygt 140 par fisktärna är rapporterade och då har jag valt att ta med alla rapporter med häckningskriterier enligt atlasinventeringsmodell. Detta är ett av de lägsta resultaten

som rapporterats. Men vi vet att ett stort antal inlandslokaler är orapporterade. En väsentlig del av nedgången kan tillskrivas Malmö hamnar. Tyvärr ser vi inte motsvarande uppgångar på närbelägna lokaler men tärnorna känner ju inga nationsgränser. Så vi vet inget om de eventuellt tagit sig över till Pepparholmen i sundet. Vi vet tyvärr dock att fisktärnorna på andra lokaler som t.ex. Gustavsborgsområdet vid Perstorp också har misslyckats. Däremot var tärnorna i Krankesjön förhållandevis framgångsrika.

Silvertärna

128 par silvertärna får ses som ett relativt gott resultat. 2007 låg antalet på 123 till 124 par. Som vanligt är det den sydvästligaste förekomsten som är i särklass starkast. Men tyvärr var häckningsframgången här

Figur 2. Antalet häckande par småtärna i Skåne 1991-2008.

tveksam i likhet med de två andra områdena Malmö hamnar och nordostskånska kusten.

Dessutom har förhållandevis få ungar blivit flygga i de befintliga häckningarna. Det vore angeläget att rapporteringen blir tydligare kommande år och att befintliga häckningslokaler skyddas från allehanda störningar.

Svarttärna

Vi är nu nere under 40 par häckande svarttärnor i Skåne. Dessa fördelar sig på 21 till 22 par i sydvästra Skåne och cirka 15 par i nordost. Det vill säga totalt 36-37 par. Ungproduktionen uppgick dock till 21 till 23 flygga unga vilket är mer än dubbelt så många som 2007, då inte fler än 9 eller 10 ungar kom på vingarna. För ett tiotal år sedan uppgick antalet häckande par till närmare 70. Vi börjar nu raskt närma oss hälften. Om vi inte snarast ser en populationsuppgång hamnar arten i ett kritiskt läge som skånsk häckfågel.

Tack

Som vanligt riktar jag ett stort tack till er alla som bidragit med rapporter och fältarbete. Jag vore tacksam om fler under 2009 kunde rikta uppmärksamheten på att kontrollera och rapporterera småtärnor, då läget för dessa känns

allvarligt. Använd om möjligt Svalan och utnyttja gärna kommentarsfältet för kompletterande upplysningar.

NILS WALDEMARSSON

Skånegatan 6

295 32 Bromölla

nils.waldemarsson@swipnet.se

Silvertärna. foto **tero niemi**

Småtärna

Även om rapporteringen av småtärna är något bristfällig, bl.a. från nordvästra Skåne, känns cirka 70 par mycket bekymmersamt. Vi är nere under de antal som rapporterades i början av 1990-talet. Särskilt nedgången på Falsterbohalvön, som normalt håller en stor del av populationen, känns besvärande.